

Urząd Miasta Rybnika

Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków

44-200 Rybnik, ul. Bolesława Chrobrego 2

t +48 32 43 92 012, f +48 32 42 24 124

konserwator@um.rybnik.pl

MKZ.410.134.2024

SP ZOZ Państwowy Szpital dla
Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Rybniku

KANCELARIA

WYPŁYNEŁO
DNIA 2024-06-13

Nr listu poleconego

Nr dziennika

Zaś

Podpis

D, DL, DPj, DF, DN, Dk6, D7p, DGL, LCH, LP

Kliniczny Szpital Psychiatryczny SPZOZ
w Rybniku

ul. Gliwicka 33

44-200 Rybnik

2024-118415

Rybnik, dnia 12 czerwca 2024 r.

Dot. zaleceń konserwatorskich w zakresie przebudowy oraz adaptacji zabytkowego budynku pralni, na terenie zespołu Klinicznego Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Rybniku, przy ul. Gliwickiej 33.

W odpowiedzi na pismo w sprawie jw., informuję, że budynek pralni, powstały w okresie międzywojennym stanowi integralną część zachowanego zespołu zabudowy szpitalnej, pochodzącego z kilku okresów historycznych i reprezentującego różne cechy stylowe.

Pierwsze obiekty szpitalne powstały w latach 1883- 1886, a realizacja całego, pierwszego etapu budowy trwała do roku 1908. Wybudowane wtedy budynki posiadają ceglane elewacje o zróżnicowanym detalu, są utrzymane w stylu historycznym z elementami secesji, dachy płaskie, papowe. Część posiada formę wolnostojących pawilonów szpitalnych, część podmiejskich willi. Na tym etapie zrealizowano również takie obiekty jak kaplica czy wieża wodna. Drugi, znaczący etap budowy zespołu szpitalnego przypada na lata międzywojenne. Powstały wtedy funkcjonalistyczne obiekty, złożone z przenikających się, prostopadłościennych brył, o tynkowanych elewacjach oraz charakterystycznych detalach, takich jak np. okrągłe okna. W okresie powojennym rozbudowa zespołu szpitalnego była kontynuowana. Powstały wtedy obiekty o modernistycznej architekturze.

Wszystkie, wyżej opisane budynki, mimo różnego czasu budowy tworzą spójny, logicznie rozplanowany i funkcjonalny zespół architektoniczno- przestrzenny

wraz z układem drogowym oraz zielenią. Obiekty z pierwszego oraz drugiego etapu budowy posiadają w pełni zachowany wystrój elewacji wykonanych z cegły lub tynkowanych.

Budynek pralni z uwagi na swoją formę, zastosowane detale architektoniczne oraz rozwiązania funkcjonalne stanowi wybitny przykład architektury modernistycznej okresu międzywojennego i jako taki powinien podlegać szczególnej ochronie.

Budynek został założony na rzucie zbliżonym do litery „T”, położony jest w północnej części założenia szpitalnego, na jego tyłach. Część frontowa jest dwukondygnacyjna, część tylna parterowa, przedłużona w formie dobudowy, powstałej w okresie powojennym, z utrzymaniem skali oraz formy. Podpiwniczenie częściowe. Dachy papowe, o niewielkim kącie nachylenia połaci, widoczne jako płaskie, o wyrazistych, wysuniętych przed lica elewacji okapach. Elewacje tynkowane w jednorodny sposób o stonowanej kolorystyce z detalami w postaci pasmowych podokienników spinających ciągi powtarzalnych otworów okiennych. Elewacja frontowa (od strony drogi wewnętrznej) akcentowana masywnym ryzalitem po prawej stronie. Również z prawej strony rampa prowadząca do wejścia głównego do pralni, która wraz z podestem ma długość równą długości elewacji bocznej. Nad rampą żelbetowe zadaszenie zakończone w sposób półokrągły, wychodzące przed lico elewacji frontowej. Zadaszenie wsparte jest na czterech okrągłych słupach, Na zakończeniu rampy ścianka z okrągłym otworem zaślepionym kratą. Wzdłuż rampy murek zwieńczony lastrykową czapą oraz balustradą, przed dwoma dwuskrzydłowymi drzwiami wejściowymi schody. Elewacja frontowa siedmioosiowa, ryzalit trzyosiowy. Elewacja boczna z rampą- północno- wschodnia, niesymetryczna, po lewej stronie w pasie parteru oraz piętra ciągi siedmiu okien, po prawej stronie dwa okrągłe okna na poziomie pierwszego piętra, umieszczone jedno nad drugim. Elewacja tylna części dwukondygnacyjnej z masywnym ryzalitem po stronie lewej, w części środkowej połączona z segmentem parterowym. Na pierwszym piętrze pasy okien, na parterze po stronie prawej wejście, o wtórnie zmniejszonym otworze, zamienionym na drzwi oraz prostokątne, wydłużone okno niedopasowane w zakresie wymiarów oraz podziałów do architektury obiektu. Tylne wejście kryte żelbetowym zadaszeniem o analogicznej formie jak zadaszenie nad wejściem głównym, wsparte na dwóch okrągłych słupach, zakończone w sposób półokrągły, wystające przed lico elewacji bocznej. Pomiedzy słupami metalowa balustrada. Elewacja boczna

południowo- wschodnia niesymetryczna, na parterze i piętrze dwa ciągi czterech, pojedynczych okien, na poziomie pierwszego piętra, po lewej stronie pojedyncze okno okrągłe.

Segment parterowy po obu stronach posiada ciągi rytmicznie rozmieszczonych, prostokątnych okien, analogicznych jak w segmencie frontowym. Od strony południowo- wschodniej, po lewej stronie wejście poprzedzone wnęką i schodami.

W pasie parteru, gdzie zlokalizowana była pralnia pierwotnie okna stalowe, ze skrzydłami uchylnymi, o drobnych podziałach. Część otworów wtórnie przeszklona luksferami. Pozostałe okna drewniane, o charakterystycznych dla okresu międzywojennego podziałach i kształtach, w tym okna okrągłe. W wejściu od strony południowo zachodniej zachowana stolarka drzwiowa. Ślusarka drzwi zewnętrznych wtórna, powojenna.

Dla planowanej projektowanych prac związanych z przebudową oraz adaptacją budynku dla nowych potrzeb ustala się następujące zalecenia konserwatorskie:

- należy zachować i odrestaurować okładziny lastrykowe elementów elewacji, takich jak kolumny, tzw. czapy na murkach i balustradach, posadzka rampy, schody zewnętrzne, ryflowane detale;
- należy zachować i odrestaurować metalowe elementy zewnętrzne, takie jak balustrady czy kraty;
- należy zachować i odrestaurować historyczne drzwi zewnętrzne- drewniane wejścia od strony południowo- zachodniej;
- należy zachować historyczną posadzkę przedsionka od strony południowo- zachodniej
- wtórne drzwi wejściowe metalowe do budynku należy wymienić na drzwi drewniane wykonane zgodnie z zachowaną ikonografią lub w przypadku jej braku na drzwi drewniane nawiązujące formą do zachowanych drzwi historycznych, przy czym nowo projektowane drzwi w zakresie szerokości skrzydeł oraz kierunku otwierania winny spełniać współczesne normy;

- należy zachować i odrestaurować przeszklone drzwi wahadłowe wraz z naświetlami dostępne z holu pierwszego piętra historycznej klatki schodowej;

- należy zachować wystrój historycznej klatki schodowej w zakresie posadzki, schodów oraz balustrad, przy czym powyższe elementy należy odrestaurować metodami konserwatorskimi z odtworzeniem historycznej kolorystyki. Dopuszcza się podwyższenie balustrady do wysokości spełniającej współczesne normy, w taki sposób aby nie uszkodzić elementów historycznych oraz zachować jednolitość w zakresie estetycznym;

- należy przywrócić pełną wielkość od strony północno- zachodniej, w przypadku braku zachowanej ikonografii okna i drzwi winny nawiązywać formalnie do zachowanych elementów budynku;

- dopuszcza się kompleksową wymianę stolarki okiennej, z zachowaniem wymiarów, kształtów, podziałów w tym na skrzydła jak dla okien historycznych. Zaleca się montaż stolarki drewnianej, z dopuszczeniem okien wykonanych z PCV przy zachowaniu wyżej określonych warunków. Nowe okna winny spełniać współczesne normy w zakresie przenikalności termicznej;

- dopuszcza się wykonanie kompleksowego docieplenia dachów oraz ścian fundamentowych do poziomu gruntu z zastosowaniem współczesnych technologii;

- istnieje możliwość podziału funkcjonalnego dużych powierzchni za pomocą ścian działowych oraz wykonania nowych lub zaślepienia istniejących otworów drzwiowych zgodnie z potrzebami, z warunkiem zachowania opisanych wyżej historycznych elementów wnętrza budynku;

- istnieje możliwość wykonania dodatkowej klatki schodowej oraz windy.

Z uwagi na zachowane detale architektoniczne oraz charakterystyczne dla modernizmu proporcje gzymsów, podokienników oraz głębokości osadzenia stolarki okiennej nie dopuszcza się docieplenia elewacji budynku od zewnątrz.

W razie konieczności zaleca się wykonanie fragmentarycznego bądź całościowego docieplenia obiektu od wewnątrz.

Należy zachować jednolitą kolorystykę wszystkich elewacji budynku, zbliżoną do koloru pierwotnych wypraw mineralnych. Należy zwrócić uwagę, że okna stalowe parteru posiadały historycznie ciemny kolor, a pozostałe okna drewniane białe.

Przedmiotowy zespół zabudowy Klinicznego Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Rybniku jest wpisany do rejestru zabytków pod numerem A/75/02 w zakresie układu kompozycyjnego oraz trzonu historycznej zabudowy.

MIEJSKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
Henryk Mercik

Informacja na temat Administratora danych osobowych znajduje się w Kancelarii Urzędu oraz na stronie BIP Urzędu Miasta Rybnika <https://bip.um.rybnik.eu/rodo>.
Kontakt do Inspektora ochrony danych Urzędu Miasta Rybnika: iod@um.rybnik.pl.

